

Η αποτύπωση έρευνας σχολικού χώρου μέσω της ψηφιακής αφήγησης στη μεθοδολογία των Οικολογικών Σχολείων

Βαρβάρα Βορύλλα

Ph.D. candidate, M.Ed., Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δ/σης Α/θμιας Εκπ/σης Ανατ. Αττικής, Μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής των Οικολογικών Σχολείων.
veravorylla@sch.gr

Περίληψη

Το διεθνές πρόγραμμα για την Εκπαίδευση για την Αειφορία Eco-Schools (Οικολογικά Σχολεία) βασίζει την εφαρμογή του στη δημοκρατική αντιπροσώπευση των μαθητών στη λήψη αποφάσεων ως προς το φιλοπεριβαλλοντικό προσανατολισμό του σχολείου. Η έρευνα σχολικού χώρου αποτυπώνει τα σημεία που χρήζουν παρέμβασης και καθορίζουν το σχέδιο δράσης για το μετασχηματισμό της σχολικής μονάδας σε αειφορική. Στο σημείο αυτό η χρήση της ψηφιακής αφήγησης με τη μορφή ιστοριών που έχουν δημιουργηθεί από το οπτικό υλικό της έρευνας με τη δημιουργική παρέμβαση των μαθητών (π.χ. «Η ιστορία ενός σκουπιδιού», «Το σχολείο μας μέσα από τα μάτια ενός εξωγήινου») θα μπορούσε να ευαισθητοποιήσει τη σχολική κοινότητα και να την εμπλέξει ενεργά στην κατάρτιση σχεδίου και, κυρίως, στην εφαρμογή του.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαίδευση για την αειφορία, ψηφιακή αφήγηση, οικολογικά σχολεία, ευαισθητοποίηση.

1. Εισαγωγή

Η αποτελεσματικότητα της προσέγγισης της αειφορίας στην εκπαίδευση έχει φανεί ότι επιτυγχάνεται μέσα από την ολιστική προσέγγιση (whole-school approach) σε αντίθεση με μεμονωμένα προγράμματα που απευθύνονται σε ορισμένους μαθητές χωρίς συνέχεια και συνέπεια (Gough, 2005· McLeod, 2007). Στα μοντέλα προσέγγισης της αειφορίας σε επίπεδο σχολικής μονάδας στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα συχνά το ζητούμενο είναι η διασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες και συνειδητές επιλογές ([Σήμα Αειφόρου Σχολείου](#), [Αειφόρο Ελληνικό Σχολείο](#) κ.α). Σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται και το διεθνές πρόγραμμα των Οικολογικών Σχολείων (Eco-schools) που βασίζεται στη δημοκρατική εκπρόσωψη των μαθητών στη λήψη αποφάσεων της σχολικής μονάδας και στην ενεργό συμμετοχή τους στην υλοποίηση των αποφάσεων που έχουν ως αφετηρία την υπεύθυνη ενεργό πολιτότητα.

Το Πρόγραμμα των Οικολογικών Σχολείων αποτελεί το μεγαλύτερο διεθνές δίκτυο Εκπαίδευσης για την Αειφορία με σχολεία όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων και συντονίζεται από το FEE (Foundation for Environmental Education/ Ίδρυμα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση) και εφαρμόζεται σε 67 χώρες (www.ecoschools.global). Στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1995 με εθνικό χειριστή την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης και τελεί υπό την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας.

Στόχος του προγράμματος είναι η ευαισθητοποίηση, η εκπαίδευση και η αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς των μαθητών/τριών σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον, μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες στη λήψη αποφάσεων, στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή των δράσεων, ώστε τα σχολεία να γίνουν κοινότητες αειφορικής συμβίωσης (www.eco-schools.gr).

Το Πρόγραμμα «Οικολογικά Σχολεία» απευθύνεται σε ολόκληρη την σχολική κοινότητα (μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς, εργαζόμενους στις σχολικές μονάδες) και έχει σχεδιαστεί ώστε να ενθαρρύνει όλο το σχολείο να κινητοποιηθεί και να αναλάβει δράση για το περιβάλλον. Ενθαρρύνει, επίσης, την συνεργασία μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων και της τοπικής κοινωνίας για την επίτευξη αποτελεσματικότερης περιβαλλοντικής δράσης.

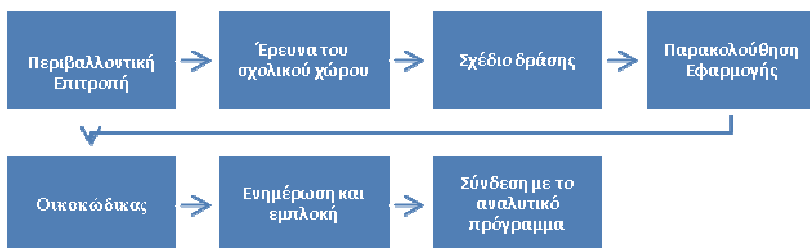
Μετά από διετή εφαρμογή του προγράμματος το σχολείο επιβραβεύεται με την πράσινη σημαία του Δικτύου και κατέχει τον τίτλο «Οικολογικό».

Σε παγκόσμιο επίπεδο θεωρείται ένα μοντέλο που υπηρετεί αποτελεσματικά τους [17 Στόχους της Αειφόρου Ανάπτυξης](#) καθώς το FEE αποτελεί στρατηγικό εταίρο της UNESCO στην προώθηση της επίτευξης των Στόχων μέσα από την εκπαίδευση (UNESCO, n.d.). Ερευνητικά, έρευνες σε διάφορες χώρες υποδεικνύουν θετικές όψεις ανάλογα με το μοντέλο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που εφαρμόζεται στη χώρα (Mogensen & Mayer, 2005; Tönük & Kayihan, 2013).

Το πρόγραμμα των Οικολογικών Σχολείων βασίζεται σε μία συγκεκριμένη μεθοδολογία που αποτελείται από 7 βήματα και παρουσιάζεται παρακάτω. Στην εργασία αυτή προτείνεται η ένταξη της ψηφιακής αφήγησης στις διαδικασίες ευαισθητοποίησης των μαθητών. Αναλυτικά, η ψηφιακή αφήγηση θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά ως μέθοδος προβολής της υπάρχουσας κατάστασης του σχολείου, της υπόδειξης των σημείων που χρήζουν βελτίωσης και την πρόσκληση προς τα υπόλοιπα μέλη της σχολικής κοινότητας να συμμετέχουν με προτάσεις για τον προσανατολισμό σε μία αειφορική σχολική πραγματικότητα. Με αυτόν το σκοπό παρουσιάζεται αναλυτικά μία διδακτική πρόταση με εφαρμογή στο Δημοτικό Σχολείο με δυνατότητα μεταφοράς στη Β/θμια Εκπ/ση.

2. Μεθοδολογία Οικολογικών Σχολείων

Η διαδικασία εξέλιξης μια σχολικής μονάδας σε Οικολογικό Σχολείο διαρθρώνεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία των «7 βημάτων» (www.eco-schools.gr).

Εικόνα 1. Τα 7 Βήματα της Μεθοδολογίας των Οικολογικών Σχολείων

Αναλυτικά, η μεθοδολογία έχει ως εξής:

Βήμα 1^ο: Συγκρότηση Περιβαλλοντικής Επιτροπής με εκπροσώπους μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων και πιθανώς, του μη διδακτικού προσωπικού του σχολείου και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η Περιβαλλοντική Επιτροπή αποτελεί ένα παράδειγμα πρακτικής εφαρμογής της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Οι μαθητές αναλαμβάνουν να μεταφέρουν την ενημέρωση στις τάξεις τους και να προωθήσουν ιδέες και προτάσεις. Πρόκειται για ένα όργανο που υπηρετεί την εκπαίδευση των μαθητών στο διάλογο και τη δημοκρατική συμμετοχή και αναδύκνει το ρόλο των μαθητών στη λήψη αποφάσεων.

Βήμα 2^ο: Περιβαλλοντικός Έλεγχος

Διενεργείται η έρευνα χώρου σε σχέση με τα θέματα των Οικολογικών Σχολείων (απορρίμματα, ενέργεια, νερό, αυλή σχολείου). Πρόκειται για μία διερεύνηση της πραγματικής κατάστασης του σχολείου (κτίριο, σχολική αυλή, καθημερινότητα μαθητών – εκπαιδευτικών, κοινωνικό περιβάλλον και τοπική πραγματικότητα). Μέσα από αυτή την έρευνα διαφαίνονται οι τομείς στους οποίους χρειάζονται να γίνουν παρεμβάσεις στην κατεύθυνση μιας συνολικής αειφόρου σχολικής πολιτικής. Η έρευνα χώρου μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, όπως με ερωτηματολόγιο, κλείδα παρατήρησης, λίστα ελέγχου που να αποτυπώνει την παρούσα κατάσταση. Η αποτύπωση θα μπορούσε να συνοδεύεται και με φωτογραφικές λήψεις. Στο σημείο αυτό μπορεί να ενταχθεί η χρήση της ψηφιακής αφήγησης ως καινοτομία στην αποτύπωση χώρου και πρόσκληση για τη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης.

Βήμα 3^ο: Διαμόρφωση σχεδίου δράσης

Το σχέδιο δράσης βασίζεται στα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας του σχολικού χώρου. Γίνεται ιεράρχηση των σημείων που χρήζουν βελτίωσης και προτείνονται άξονες δράσης και μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Επιμερίζονται τα καθήκοντα στα μέλη της σχολικής κοινότητας και αναλαμβάνονται υποχρεώσεις σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και τον οικονομικό προϋπολογισμό αν υπάρχει.

Βήμα 4^ο: Παρακολούθηση Εφαρμογής Σχεδίου Δράσης – Αξιολόγηση.

Το σχέδιο δράσης παρακολουθείται και αξιολογείται η εφαρμογή του με σκοπό να εξαχθούν συμπεράσματα για το βαθμό επίτευξης των στόχων και πιθανές διορθωτικές κινήσεις που πρέπει να γίνουν. Ως μέθοδοι αξιολόγησης θα μπορούσαν χρησιμοποιηθούν μετρήσεις, καταγραφές, φωτογράφιση πριν και μετά κτλ.

Βήμα 5^ο: Σύνδεση του Προγράμματος «Οικολογικά Σχολεία» με το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου.

Το πρόγραμμα συνδέεται με τα γνωστικά αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος (γλώσσα μαθηματικά, μελέτη περιβάλλοντος, ξένες γλώσσες, εικαστικά, πληροφορική κ.α) και αποτελεί αφορμή για διαθεματική προσέγγιση της γνώσης.

Βήμα 6^ο: Ενημέρωση και εμπλοκή της Σχολικής Κοινότητας, πληροφόρηση της Τοπικής Κοινωνίας για τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων.

Στο στάδιο αυτό αξιοποιείται όλο το δυναμικό της σχολικής κοινότητας και τοπικής κοινωνίας με τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών που προέκυψαν από τον περιβαλλοντικό έλεγχο, την ενθάρρυνση των συμμετεχόντων να προτείνουν και να εφαρμόσουν λύσεις, τη δημοσιοποίηση των δραστηριοτήτων του σχολείου και τη συμμετοχή στη συνδιαμόρφωση του οικοκώδικα.

Βήμα 7^ο: Δημιουργία ΟΙΚΟΚΩΔΙΚΑ: Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί συντάσσουν ένα σύνολο γενικών κανόνων περιβαλλοντικής συμπεριφοράς στο σχολείο και στο σπίτι.

Ο οικοκώδικας είναι ένα σύνολο κανόνων οικολογικής συμπεριφοράς κάθε σχολείου. Αντανακλά τη δέσμευση του σχολείου για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του και είναι αναρτημένος σε ευκρινές σημείο στο σχολείο και στο ψηφιακό του περιβάλλον ώστε όλα τα μέλη να τον γνωρίζουν και να τον υιοθετούν.

3. Ένταξη της ψηφιακής αφήγησης στη μεθοδολογία των Οικολογικών Σχολείων.**3.1 Η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση**

Η ψηφιακή αφήγηση, δηλαδή η δημιουργία ενός εικονογραφημένου σεναρίου όπου συνδυάζεται ο λόγος με την εικόνα (ακίνητη ή κινούμενη) και τη μουσική, μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην εκπαίδευση για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων της έκφρασης, της επικοινωνίας, της κριτικής σκέψης και της συνεργασίας.

Ο κατακλυσμός της εικόνας οδήγησε στην οπτικοποίηση της αφήγησης μέσω των σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων. Πρόκειται ουσιαστικά για το συνδυασμό της προφορικής αφήγησης με πολυμέσα (εικόνα, βίντεο, μουσική, ήχος). Όπως, για παράδειγμα, η ποίηση έχει τους δικούς της κανόνες, έτσι και η ψηφιακή αφήγηση καταλήγει να ορίζεται ως ένα 2-4 λεπτών video clip 300 λέξεων με γύρω στις 12 εικόνες ώστε να αποδίδει κομψά το επιδιωκόμενο μήνυμα. Η ψηφιακή αφήγηση

Ξεκίνησε τη δεκαετία του 1990 με τον Joe Lambert, τον συνιδρυτή του Centre for Digital Storytelling στο Berkeley της California (<https://www.storycenter.org/>). Από τότε έχει χρησιμοποιηθεί σε κοινοτικά κέντρα, βιβλιοθήκες, επιχειρήσεις καθώς και στην εκπαίδευση, από την προσχολική ως την τριτοβάθμια εκπαίδευση σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα και με διάφορους τρόπους ως μία μέθοδος για την ανάπτυξη κριτικού αναστοχασμού, επεξήγησης εννοιών και ανάπτυξης της γλώσσας (Purser, 2016:60).

Για τους λόγους αυτούς, η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση εντάχθηκε ως μια πρακτική εφαρμογή ανάπτυξης των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα γνωστές ως 4Cs: communication (επικοινωνία), critical thinking (κριτική σκέψη), creativity (δημιουργικότητα), collaboration (συνεργατικότητα) (Partnership for 21st Century Skills- www.p21.org). Ταυτόχρονα, αναπτύσσεται και ο πολυγραμματισμός του 21^{ου} αιώνα (multiliteracy) που περιλαμβάνει τις παρακάτω όψεις (Brown, Bryan & Brown, 2005):

Ψηφιακός γραμματισμός: ικανότητα να επιβιώνεις σε μια συνεχώς διευρυνόμενη κοινότητα έχοντας τη δυνατότητα να εκφραστείς κατάλληλα, να συλλέξεις πληροφορίες και να συνεργαστείς χρησιμοποιώντας ψηφιακά μέσα.

Οπτικός γραμματισμός: ικανότητα να ερμηνεύεις αλλά και να εκφράζεσαι μέσα από τη σημειολογία της εικόνας.

Τεχνολογικός γραμματισμός: ικανότητα να χρησιμοποιείς Η/Υ και άλλες συσκευές (π.χ. ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, κινητό τηλέφωνο, i-rod, i-pad κτλ) για τη βελτίωση της μάθησης και της απόδοσης.

Πληροφοριακός γραμματισμός: ικανότητα να αναζητάς, να εντοπίζεις, να αξιολογείς και να συνθέτεις την πληροφορία.

Παγκόσμιος γραμματισμός: ικανότητα να μπορείς να ερμηνεύεις την πληροφορία από μια παγκόσμια οπτική γωνία.

Για όλους αυτούς τους λόγους η ψηφιακή αφήγηση προκρίθηκε ως ένα ισχυρό εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς του 21^{ου} αιώνα (Robin, 2008) αφού η εμπλοκή των μαθητών με την ψηφιακή αφήγηση παρέχει:

- κινητοποίηση της φαντασίας τους
- ανάπτυξη υψηλού επιπέδου επεξεργασίας πληροφοριών (σύνθεση, επεξεργασία και διάδοση)
- ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας (προφορικής παρουσίασης, ενεργητικής ακρόασης, συνδυασμός γραπτού λόγου και εικόνας) (Κόμης, 2015).

Στο ελληνικό εκπαιδευτικό περιβάλλον η ψηφιακή αφήγηση θα μπορούσε να εισαχθεί ως (Λάχλου & Βορούλλα, 2014):

- Ως αυτόνομο project στα πλαίσια ενός προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων
- Στα πλαίσια προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων) ως δραστηριότητα έκφρασης (π.χ. αποτίμηση μιας μελέτης πεδίου), ως δράση (έκφραση και

κοινοποίηση προβληματισμού και προτροπή ανάληψης πρωτοβουλίας προς την κοινότητα) και ως εργαλείο αξιολόγησης του προγράμματος (έκφανση του βαθμού επίτευξης των στόχων του προγράμματος).

- Ως εργαλείο ανάπτυξης της γλωσσικής ικανότητας (στη μητρική ή στην ξένη γλώσσα) καθώς μπορεί να αποτελέσει άσκηση δημιουργικής γραφής.
- Στο πλαίσιο άλλων γνωστικών αντικειμένων (π.χ. ιστορία) με ενημερωτικό περιεχόμενο.

3.2 Η ψηφιακή αφήγηση ως μέθοδος αποτύπωσης του περιβαλλοντικού ελέγχου της σχολικής μονάδας.

Στο άρθρο αυτό παρουσιάζεται η πρόταση ένταξης της ψηφιακής αφήγησης ως μεθόδου αποτύπωσης της έρευνας χώρου και εμπλοκής μεγάλου μέρους της σχολικής κοινότητας στη συνδιαμόρφωση του σχεδίου δράσης ενός Οικολογικού Σχολείου. Πρόκειται για τα βήματα 3 και 4 της μεθοδολογίας, όπως παρουσιάστηκαν παραπάνω. Από το πρόγραμμα των Οικολογικών Σχολείων συνίσταται η επιδίωξη μεγάλης συμμετοχής μαθητών στον περιβαλλοντικό έλεγχο αλλά και στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του, η αποτελεσματική τεκμηρίωση και η διάδοσή τους με διάφορους ευρυματικούς τρόπους σε όλη τη σχολική κοινότητα.

Μέσω της δημιουργίας ψηφιακών ιστοριών που έχουν ως αφορμή την έρευνα του σχολικού χώρου σε σχέση με τα περιβαλλοντικά θέματα οι μαθητές θα μπορούσαν να θίξουν με δημιουργικό τρόπο τα προβλήματα και να επιδιώξουν την ευαισθητοποίηση των υπολοίπων και την εμπλοκή τους στην υποβολή προτάσεων για βελτιώσεις και λύσεις μέσω του σχεδίου δράσης. Οι ιστορίες αυτές προορίζονται να έχουν μετασηματιστικό χαρακτήρα τόσο για τους δημιουργούς όσο και για το κοινό (BRIGHTS, 2017).

Παράλληλα, ικανοποιείται και το βήμα 5 της μεθοδολογίας καθώς συνδέεται με το αναλυτικό πρόγραμμα της Γλώσσας της Στ' Δημοτικού όπου οι μαθητές/τριες «ασκούνται στην ενεργητική αξιοποίηση της γλώσσας σε αλληλεπίδραση με άλλους σημειωτικούς κώδικες, όπως της εικόνας και του ήχου, ώστε να παράγονται πολυτροπικά κείμενα, επιλέγουν γλωσσικά στοιχεία (λεξιλόγιο, μορφολογία, σύνταξη) ανάλογα με τις επικοινωνιακές/κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες και ανάγκες, κ.α.» (Προγράμματα Σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία, 2011:106). Σύνδεση υπάρχει και με τους μαθησιακούς στόχους του μαθήματος των Τ.Π.Ε. (2018) «Δημιουργώ και εκφράζομαι με τις ΤΠΕ-Δημιουργώ και εκφράζομαι με πολυμέσα και παρουσιάσεις».

3.2.1 Διδακτική πρόταση

Σύμφωνα με την πρόταση, στο Δημοτικό Σχολείο η Στ' τάξη αναλαμβάνει, σύμφωνα με τις υποδείξεις της Περιβαλλοντικής Επιτροπής, την πραγματοποίηση της έρευνας χώρου για ένα συγκεκριμένο θέμα (σε αυτή την περίπτωση η εστίαση είναι στα

απορρίμματα) και την κοινοποίησή της με πρωτότυπο και δημιουργικό τρόπο. Στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση η ανάθεση μπορεί να γίνει στα μέλη της περιβαλλοντικής ομάδας ή ομίλου. Παρακάτω παρουσιάζεται αναλυτικά η διάρθρωση της διδακτικής πρότασης σε διδακτικές ώρες.

1η Διδακτική ώρα: Έρευνα χώρου

Χώρος: ολόκληρο σχολικό κτίριο και αυλή

Στους μαθητές ανακοινώνεται η αποστολή τους (βλέπε Φύλλο Εργασίας [εδώ](#)): η δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων που θα προβληθούν στην υπόλοιπη σχολική κοινότητα προκειμένου να την ευαισθητοποιήσουν και να την εμπλέξουν στην διατύπωση προτάσεων για το σχέδιο δράσης αλλά και του Οικοκώδικα των Οικολογικών Σχολείων με έμφαση στο θέμα της διαχείρισης απορριμμάτων.

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες των 4-5 ατόμων ερευνούν το χώρο του σχολείου (εσωτερικό και εξωτερικό) σε σχέση με τη διαχείριση των απορριμμάτων και φωτογραφίζουν τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία, π.χ. κάδους σκουπιδιών, κάδους ανακύκλωσης αν υπάρχουν, σκουπίδια στην αυλή, κατασκευές από άχρηστα υλικά κτλ.

2η – 3η διδακτική ώρα: Δημιουργία ιστορίας

Χώρος: σχολική αίθουσα

Στις ίδιες ομάδες οι μαθητές χρησιμοποιούν τις φωτογραφίες που τράβηξαν ως υλικό για τη δημιουργία μίας ιστορίας (με περίπου 12 διαφάνειες). Δεν είναι υποχρεωτικό να χρησιμοποιηθούν όλες. Η ιστορία θα μπορούσε να είναι ρεαλιστική ή καθόλου ρεαλιστική, με όποια οπτική γωνία επιλέξουν, π.χ. «Η ιστορία ενός σκουπιδιού», «Η αξιολογική έκθεση ενός επισκέπτη εξωγήινου στο σχολείο μας σχετικά με τη διαχείριση απορριμμάτων», «Πώς θα ήταν το σχολείο μας αν...» κτλ. Στην ουσία πρόκειται για δραστηριότητα δημιουργικής γραφής με κατεύθυνση «από κάτω προς τα πάνω» (bottom-up) (Κοτρωνίδου & Τόζιου, 2011·Lambert, 2010). Οι ιδέες αναπτύσσονται μέσω ανοιχτού διαλόγου όπου τα μέλη της ομάδας επιλέγουν το θέμα τους και την οπτική γωνία. Ύστερα συγγράφουν το σενάριο και το επεξεργάζονται.

4η -5η –6η διδακτική ώρα: Δημιουργία βίντεο

Χώρος: σχολική αίθουσα, εργαστήριο πληροφορικής ή χρήση φορητών υπολογιστών στην αίθουσα

Προϋποθέσεις: Οι μαθητές έχουν εξοικειωθεί με τη χρήση του προγράμματος movie maker. Εναλλακτικά, ο εκπαιδευτικός συμβάλλει καθοριστικά στη δημιουργία του βίντεο.

Οι μαθητές στην ομάδα τους μετατρέπουν την ιστορία τους σε μία ψηφιακή αφήγηση: δηλαδή, εμπλουτίζουν την ιστορία τους με εικόνες και ήχο προκειμένου να δημιουργηθεί ένα βίντεο μέχρι 3 λεπτά.

- Επεξεργασία του σεναρίου σε storyboard (ενδεικτικά θα μπορούσαν να αναζητηθούν εδώ: <https://www.the-flying-animator.com/storyboard-template.html>).

- Συνένωση του σενάριο με τα ψηφιακά μέσα που αναφέρθηκαν παραπάνω χρησιμοποιώντας ένα κατάλληλο λογισμικό π.χ. Windows Movie Maker (Σεραφεΐμ & Φεσάκης, 2010). Εισαγωγή των φωτογραφιών που έχουν τραβήξει οι μαθητές/τριες και άλλες αν χρειάζεται να ενισχυθεί η ιστορία τους.
- Πληκτρολόγηση και εισαγωγή κειμένων σε μορφή λεζάντας (αν χρειάζεται).
- Προετοιμασία για την ηχογράφηση (κατανομή κειμένου, δοκιμές ανάγνωσης).
- Δημιουργία και εισαγωγή ηχογραφημένης αφήγησης. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού συγχρονίζεται η αφήγηση με το οπτικό περιεχόμενο και τη μουσική.
- Επιλογή και προσθήκη μουσικής επένδυσης ή ήχων που θα βοηθήσουν στην έκφραση του μηνύματος, π.χ. ήχος της βροχής από σχετικούς ιστοτόπους όπως το freesound.org.
- Εισαγωγή σελίδας τίτλου και τέλους με όλους τους συντελεστές της παραγωγής και αναφορές σε ξένο υλικό που χρησιμοποιήθηκε.
- Προσθήκη οπτικών εφέ.

7η διδακτική ώρα: Προβολή-Αξιολόγηση-Διάχυση

Στην ώρα αυτή πραγματοποιείται η προβολή των ταινιών από τις ομάδες στην ολομέλεια της τάξης ή της περιβαλλοντικής ομάδας. Οι μαθητές αποφασίζουν για τους τρόπους προβολής των ταινιών στη σχολική κοινότητα αλλά και στην ευρύτερη κοινότητα. Προτάσεις: ανάρτηση στην ιστοσελίδα του σχολείου, στο YouTube, προβολές σε όλο το σχολείο με πανηγυρικό χαρακτήρα κ.α. Ακολουθεί ανατροφοδότηση-αναστοχασμός: το στάδιο αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί ασκεί τους μαθητές στην ενεργό ακρόαση και παρακολούθηση αναπτύσσοντας την ιδιότητα όχι μόνο του δημιουργού αλλά και του ακροατή/θεατή που κριτικά αντιμετωπίζει το προϊόν της δημιουργίας.

8η διδακτική ώρα: Κριτική θέαση-Πρόσκληση για υποβολή προτάσεων.

Προβολή και παρακολούθηση των ψηφιακών ιστοριών από την υπόλοιπη σχολική κοινότητα. Το ακροατήριο επεξεργάζεται κριτικά τα μηνύματα που έλαβαν από τις ψηφιακές αφηγήσεις. Καλούνται να συμμετέχουν στη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης με προτάσεις. Ένα κουτί σε ειδικό, εμφανή χώρο θα μπορούσε να δεχτεί επώνυμα ή ανώνυμα τις προτάσεις των μαθητών και των υπολοίπων μελών της σχολικής κοινότητας.

Στη συνέχεια, η Περιβαλλοντική Επιτροπή επεξεργάζεται τις προτάσεις των μελών της σχολικής κοινότητας και τις συνθέτει σε ένα ενιαίο σχέδιο δράσης. Οι πιθανότητες εφαρμογής του σχεδίου αυξάνονται καθώς με αυτή τη διαδικασία το αίτημα ιδιοκτησίας του σχεδίου από τη σχολική κοινότητα είναι υψηλό.

3.3 Οφέλη για την εκπαιδευτική διαδικασία

Η παραπάνω πρόταση χρησιμοποίησης της ψηφιακής αφήγησης στην προσπάθεια εμπλοκής της σχολικής κοινότητας σε έναν αειφορικό και δημοκρατικό μετασχηματισμό θα μπορούσε να έχει θετικές επιδράσεις και στους μαθητές-δημιουργούς και στους μαθητές-θεατές: αναπτύσσεται τόσο η παραγωγή προφορικού λόγου για τους μεν όσο και η κατανόησή του για τους δε. Αναπτύσσεται η μεταγλωσσική τους ικανότητα για το πώς λειτουργεί η γλώσσα στα διάφορα περιβάλλοντα και για τη λειτουργία των πολυτροπικών κειμένων. Καλλιεργείται η φαντασία τους και η άσκηση στην υιοθέτηση διαφορετικής οπτικής γωνίας λαμβάνοντας υπόψη το κοινό τους. Εμπλέκονται ενεργά στις διαδικασίες μάθησης αφού χρησιμοποιείται η «γλώσσα» τους, η γλώσσα του ψηφιακού κόσμου (Lowenthal, 2009). Γενικά, η ψηφιακή αφήγηση λειτουργεί ως αφόρμηση για κοινωνικό διάλογο και αναβαθμίζει το συλλογικό μαθησιακό περιβάλλον.

Συμπερασματικά, η διδακτική πρόταση επιχειρεί να βελτιώσει το κενό επικοινωνίας μεταξύ της Περιβαλλοντικής Επιτροπής και της υπόλοιπης σχολικής κοινότητας χρησιμοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες μέσω της προβολής ψηφιακών ιστοριών που οι ίδιοι οι μαθητές έχουν δημιουργήσει με σκοπό την προβολή των προβλημάτων και την ευαισθητοποίηση των υπολοίπων. Θα μπορούσε να εμπλουτίσει τη μεθοδολογία των Οικολογικών Σχολείων με τη χρήση Τ.Π.Ε. και, δυνητικά, να ενισχύσει τις δράσεις ευαισθητοποίησης σε εθνικό επίπεδο με ένα φεστιβάλ προβολής των ταινιών που προέκυψαν.

Αναφορές

- BRIGHTS: Boosting Global Citizenship Education using Digital Storytelling (2017). Προάγοντας τη μάθηση μέσα από τη διαδικτυακή κοινότητα- Ενότητα 4.3. Διαθέσιμο στο <http://www.brights-project.eu/el/%cf%84%ce%bf-%ce%ad%cf%81%ce%b3%ce%bf-brights/>
- Brown, J., Bryan, J. & Brown, T. (2005). Twenty-First Century Literacy and Technology in K-8 Classrooms. *Innovate: Journal of Online Education*, 1(3), ανακτήθηκε από <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=29C746DDA4C138A1E905CAF176450BFE?doi=10.1.1.186.5118&rep=rep1&type=pdf>
- Gough, A. (2005). Sustainable Schools: Renovating educational Processes. *Applied Environmental Education and Communication* 4, 339-351.

Lowenthal, P. R. (2009). Digital storytelling: An emerging institutional technology? In J. Hartley & K. McWilliam (Eds.), *Story circle: Digital storytelling around the world* (pp. 252-259). Oxford: Wiley-Blackwell.

McLeod, S. (2007). Sustainability – A Lost Cause or One Worth Educating For? Στο I. Björnelloo , & E. Nyberg, Drivers and Barriers for Implementing Learning for Sustainable Development in Pre-School through Upper Secondary and Teacher Education (Technical Paper No 4) (σσ. 36-42). Paris: UNESCO.

Mogensen, F., & Mayer, M. (2005). Eco-schools: trends and divergences. A Comparative Study on ECO-school development processes in 13 countries.

Purser, E. (2016). Using digital stories to teach communication in the science curriculum. In Hoban, G., Nielsen, W., & Shepherd, A. (Eds.). *Student-generated digital media in science education: learning, explaining and communicating content*. Routledge.

Robin, B. R. (2008). Digital storytelling: A powerful technology tool for the 21st century classroom. *Theory Into Practice* 47 (3), 220–228.

Tönük, S., Kayihan, K.S. (2013) A study on sustainable use of school sites at (primary) eco-schools in Istanbul. *Journal of Environmental Planning and Management*, 56:7, 919-933, DOI: 10.1080/09640568.2012.709179

UNESCO (n.d.). Non-Governmental Organizations. Ανακτήθηκε από <https://en.unesco.org/partnerships/non-governmental-organizations>.

Κόμης, Β. (2015). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη Διδασκαλία και τη Μάθηση: Ψηφιακή Αφήγηση (Digital Storytelling) & Διαδραστική Αφήγηση (Interactive Narrative) [Power Point slides]*. Πανεπιστήμιο Πατρών. Ανασύρθηκε από <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1423/>.

Κοτρωνίδου, Ι. & Τόζιου Τ. (2011). *Η ψηφιακή αφήγηση στο σχολείο*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.

Λάχλου, Σ., Βορύλλα, Β. (2014). Ψηφιακή αφήγηση: μια πρόταση για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και του γραμματισμού του 21ου αιώνα. Αποτίμηση μιας εμπειρίας στο δημόσιο σχολείο. *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Η Εκπαίδευση στην εποχή των Τ.Π.Ε.»*, Επιστημονική Ένωση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη διάδοση

των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση, Αθήνα, 22-24/10/2014. <https://www.openbook.gr/11o-panellinio-synedrio-eeep-dtpe/>

Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο- «Νέο Σχολείο (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, Οριζόντια Πράξη» (2011). Ανασύρθηκε από <http://ebooks.edu.gr/new/ps.php>

Σεραφείμ, Κ. & Φεσάκης Γ. (2010). Ψηφιακή αφήγηση: Επισκόπηση λογισμικών. *Πρακτικά του Συνεδρίου «Ψηφιακές και Διαδικτυακές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση»*: Βέροια, 23-25/4/2010. Ανακτήθηκε από <http://www.ekped.gr/praktika10/gen/138.pdf>

ΥΠΠΕΘ- Γενική Δ/νση Σπουδών Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης-Διεύθυνση Σπουδών, Προγραμμάτων & Οργάνωσης Π.Ε.- Τμήμα Α' Σπουδών & Εφαρμογής Προγραμμάτων (2018). «Οδηγίες διδασκαλίας για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) όλων των τάξεων του Δημοτικού σχολείου». Εγκύκλιος Φ.20/139456/Δ1/28-8-2018

https://drive.google.com/file/d/1OxnCD1SCutUxbNlt_aiEXseZwIPQeA9L/view.

Abstract

The international programme for Education for Sustainable Development “Eco-schools” is based on the students’ democratic representation in decision taking as for the school’s environment-friendly orientation.

The School Environmental Review records the elements that need improvement and define the action plan for transforming school into a sustainable one. At this stage the use of digital storytelling in the form of stories created by students from the photographic material of the environmental review (e.g. “The story of rubbish”, “Our school through the eyes of alien”) could make the school community aware of the problem and engage them in action planning and, most importantly, in its implementation.

Keywords: Education for Sustainable Development, digital storytelling, eco-schools.